

Det Kgl. Helse- og omsorgsdepartement
Postboks 8011 Dep
0030 Oslo

Vår dato 13.08.2012
Deres dato 06.03.2012
Vår referanse BMJ
Deres referanse 201201023-/INJ

HØRINGSSVAR - NOU 2011:17 NÅR SANT SKAL SIES OM PÅRØRENEOMSORG - FRA USYNLIG TIL VERDSATT OG INKLUDERT

Næringslivets Hovedorganisasjon (NHO) viser til departementets høringsbrev av 06.03.12.

NHOs høringsuttalelse er utarbeidet i samarbeid med NHOs Landsforeninger.

1. Merknader til mandatet

Utvalget fikk i oppgave å vurdere hjemmebasert pårørendeomsorg i forhold til institusjonsbasert omsorg, og å foreslå eventuelt endringer i støtteordningene for pårørendeomsorg. NHO mener utvalgets mandat er for snevert i forhold til de ganske store samfunnsspørsmålene som skal behandles. Utviklingen av pleie- og omsorgsbehovene i samfunnet vil ventelig øke sterkt i de kommende tiår, særlig på grunn av eldrebølgen. Mandatet burde i større grad legge opp til en drøfting av hvilke utfordringer dette innebærer, og hvilke konsekvenser det kan få for spørsmål om institusjonsbasert eller hjemme- og omsorgsbasert pleie og omsorg.

Vi vil også bemerke at begrensningen i utvalgets mandat om " at statens ansvar ikke skal økes, og at finansieringsansvar for kommunale oppgaver ikke skal overføres til staten" virker lite gjennomtenkt, og legger i utgangspunktet uheldig begrensning på utvalgets analyser, vurderinger og forslag.

2. Generelle merknader

De siste tiårene har vi sett en forskyvning av pleie- og omsorgsarbeid fra hjemmebasert pårørendeomsorg over til institusjonene og profesjonaliserte hjemmetjenester. Dette er en utvikling som har gått parallelt med en økende sysselsetting, særlig blant kvinner. Alt i alt er det en utvikling som i sum har gitt høyere verdiskaping og velferd og bedre pleie og omsorg. Det viser seg også, som er referert i utredningen, at blant den eldre befolkningen er det stadig økende aksept for at pleie skjer i profesjonell regi, og ikke gis av pårørende.

NHO er skeptisk til å sette inn virkemidler som kan bidra til å snu denne utviklingen. Vi vil særlig peke på følgende:

- Eldrebølgen gir store utfordringer og stiler samfunnet ovenfor ressurskrevende pleie- og omsorgsoppgaver. Skal vi få til dette, er det behov for effektiv drift av pleie- og omsorgsinstitusjoner og utvikling av ny teknologi. Teknologiske hjelpemidler kan bidra

til at særlig eldre kan bo lengre hjemme før de må på institusjon. Utvikling av slike hjelpemidler bør prioriteres før det satses på utvidet pårørendeomsorg. Men teknologi kan ikke alene løse fremtidens omsorgsutfordringer. I denne arbeidsintensive sektoren er det like viktig å vurdere hvordan vi kan ta i bruk eksisterende ressurser og humankapital på en bedre måte. Derfor vil vi spesielt fremheve behovet for å fokusere på nye tjenesteinnovasjoner gjennom økt konkurranse, tilrettelegging for entreprenørskap i hjemmebasert omsorg, og gjensidig læring mellom offentlige og privatdrevne tjenestetilbud.

- Et argument for pårørendeomsorg kan være at det er mer kostnadseffektivt enn institusjonsbasert omsorg. Vi kan ikke se godtgjort at det er tilfellet. Behovet for tilrettelegging kvalitetssikring og oppfølging ved hjemmebasert omsorg er så stort at det ofte kan ende opp som mer ressurskrevende enn omsorg i institusjon.
- Det hefter adskillig usikkerhet ved kvaliteten av hjemmebasert omsorg. I en oversikt over bruk av like omsorgstjenester fra alle bydeler i Oslo (Nergård 2008), som er referert i utredningen, heter det: *"Vi ender ofte opp med omsorgslønn. Veldig ofte. De vil ikke ha noe annet. Vi diskuterer det på kontoret vårt – hvordan kan man møte søkerne på en annen måte?"..... "De vegrer seg for å bruke avlasting, fordi dette fører til trekk i lønna. Det ser vi i etnisk norske familier også"*. Dette kan tyde på at hensynet til inntekt for den som gir omsorgen ofte kan være viktigere enn hensynet til den som mottar omsorgen.
- Pårørendebasert omsorg kan til en viss grad synes å ha den samme effekten som kontantstøtten; å holde en del kvinner, særlig med lav kompetanse, utenfor arbeidsmarkedet. Utvalget skriver om dette: "En årsaksforklaring kan være at den delen av arbeidsmarkedet som rekrutterer disse gruppene i mindre grad legger til rette for å kombinere arbeid med omsorgsoppgaver." Dette medfører naturligvis ikke riktighet, og er heller ikke forsøkt dokumentert fra utvalgets side.

Etter NHOs oppfatning peker disse momentene mot at man bør prioritere utbygging og utvikling av pleie- og omsorgsinstitusjoner og profesjonelle hjemmebaserte tjenester snarere enn å legge økt vekt på pårørendebasert omsorg, så lenge den pleietrengende er voksen. Når det gjelder barn under 18 år, er situasjonen en annen. Her har foreldrene et klart ansvar som også er nedfelt i barneloven, og man må anta at foreldrenes omsorg for barn har en egenverdi som vanskelig kan erstattes av pleie på institusjon. Muligheten for pårørendeomsorg bør derfor opprettholdes for denne gruppen, men kombineres med kvalitetssikring, oppfølging og tilleggstjenester fra kommunene.

Vi vil også peke på at av de andre nordiske land har Danmark en ordning der omsorgslønn bare gis til omsorg for barn under 18 år.

3. Merknader til forslagene i utredningen

NHO kan ikke støtte forslaget til ny pleiepengeordning, jf. innstillingens pkt 12.1.2.1. og 13.1.1. Kostnadene ved dette forslaget er av utvalget beregnet til å ligge mellom kr 182 mill og kr 4560 mill. Det er uansvarlig å gå inn for en endring av nåværende ordning uten å ha en mer presis formening av hvordan omfanget av ordningen vil bli, og hvilke kostnader det vil medføre.

NHO kan i prinsippet støtte forslaget om at dagens hjelpestønad og omsorgslønn slås sammen til en støtteordning (omsorgsstønad), jf. innstillingens pkt 12.1.2.2. Men som det

fremgår av de generelle merknadene, mener vi at den i all hovedsak skal forbeholdes pårørende til barn under 18 år.

NHO støtter tiltak som går ut på å få til et tettere samarbeid mellom kommunene og pårørende som gir hjemmebasert omsorg og tiltak for bedre kvalitetssikring og kontroll med den hjemmebaserte omsorgen, jf. innstillingens pkt 12.1.2.3 Som nevnt i de generelle merknadene, mener vi dette særlig bør prioriteres for barn under 18 år.

NHO kan ikke slutte seg til utvalgets forslag om utvidet rett til permisjon ved omsorgsoppgaver, jf. innstillingens pkt 12.1.2.3 nr 5. Det finnes i dag en rekke permisjonsordninger i arbeidslivet ved omsorgsoppgaver. Utvalget har ikke fortatt noen grundig vurdering av disse, godtgjort behovet for utvidelser, eller foretatt noen vurdering av omfang eller økonomiske konsekvenser av de forslag utvalget kommer med på dette punktet.

Når det gjelder de alternative modellene som listes opp, vil NHO gå imot at pårørende skal ansettes i den angjeldende kommune, jf. innstillingens pkt 12.2.2. Det vil fort kunne medføre et betydelig arbeidsgiveransvar og langsiktige administrative og kostnadskrevenende forpliktelser for kommunene. Dagens ordning der forholdet mellom omsorgsgiver og kommunene organiseres som et oppdrag, bør beholdes.

Utvalget har også vurdert et forslag om "kontantstøtte" til den pleietrengende, jf. innstillingens pkt 12.2.3. Innenfor dette modellforslag er hensikten å gi mottakerne frihet til selv å velge hvordan de vil benytte den økonomiske støtten. Som styrking av egen økonomi eller til kjøp av tjenester. Forslaget om kontantstøtte til omsorgstrengende virker verken seriøst ment eller vurdert fra utvalgets side og er derfor vanskelig å forholde seg til. Men ut fra NHOs generelle merknader, jf. pkt 2 ovenfor, anser vi et slikt forslag for lite aktuelt.

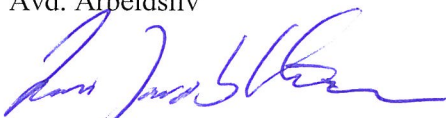
4. Øvrige merknader

Dersom det ikke legges til rette for å trekke vekslers på næringslivet i tjenesteproduksjonen vil det vanskeliggjøre og forsinke innovasjonstakten i det offentlige omsorgstilbudet. Vi mener derfor at Helse- og omsorgsdepartementet bør vurdere tiltak for å styrke kommunenes innkjøps- og bestillekompetanse ytterligere.

Private bedrifter i denne sektoren leverer i økende grad tjenester på vegne av det offentlige og bidrar til å møte utfordringene omsorgssektoren står overfor. Profesjonelle aktører i omsorgssektoren er rede til å samarbeide i langt større grad i dag for å dekke behov og imøtekomme ønsker om større valgfrihet og individuelle tilpasninger.

Skal vi få til et løft i den offentlige omsorgen og øke innovasjonstakten må myndighetene ta i bruk hele registeret og bredden i virkemiddelapparatet.

Vennlig hilsen
NÆRINGSLIVETS HOVEDORGANISASJON
Avd. Arbeidsliv

Lars Jacob Hiim
Fungerende avd. direktør